

**Υπόμνημα Κυπριακής Συνομοσπονδίας Οργανώσεων Αναπήρων με θέμα
Αναθεώρηση του περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών
Νόμου του 2006 (Ν. 95(I)/2006) και Σχέδια**

Αναφερόμαστε στο Προσχέδιο Νομοσχεδίου του περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμου του 2012 και τα Προσχέδια Σχεδίων για διάφορες ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού στα οποία περιλαμβάνονται Σχέδια «Ενίσχυσης Ατόμων με Αναπηρία», «Επιδότησης Κοινωνικής Φροντίδας Ενηλίκων» και «Επιδότησης Ενοικίου», που άπτονται δικαιωμάτων που είναι ζωτικής σημασίας για τα άτομα με αναπηρίες.

Τα εν λόγω έγγραφα ετοιμάστηκαν από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας ερήμην των ατόμων με αναπηρίες και των Οργανώσεων τους, χωρίς τη διεξαγωγή οποιασδήποτε διαβούλευσης με την ενεργό συμμετοχή της Συνομοσπονδίας μας, όταν οι Υπηρεσίες αυτές μελετούσαν τα ζητήματα αυτά, κατά παράβαση του περί της Διαδικασίας Διαβούλευσης Κρατικών και Άλλων Υπηρεσιών σε Θέματα που Αφορούν Άτομα με Αναπηρία Νόμου του 2006 (Ν. 143(I)/2006), καθώς και του άρθρου 4.3 της Σύμβασης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες, που κυρώθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία και τέθηκε σε ισχύ από 27 Ιουλίου, 2011.

Η Κυπριακή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Αναπήρων διαφωνεί πλήρως με τη διαγραφή των διατάξεων του υφιστάμενου περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμου, που αφορούν ειδικά τα άτομα με αναπηρίες, η οποία θα έχει ως αποτέλεσμα την ακύρωση άσκησης αναφαίρετων και βασικών δικαιωμάτων τους. Η Συνομοσπονδία μας διαφωνεί, επίσης, με την αντικατάσταση των υπό κατάργηση διατάξεων με υποδεέστερες και υποβαθμισμένες διοικητικές ρυθμίσεις, με τις οποίες καλύπτονται σε πολύ περιορισμένο μόνο βαθμό τα δικαιώματα αυτά και γίνονται διακρίσεις σε βάρος συγκεκριμένων κατηγοριών ατόμων με αναπηρίες.

Πεποίθηση της Συνομοσπονδίας μας είναι ότι η καταγεγραμμένη στα έγγραφα που διαβιβάστηκαν στην ΚΥΣΟΑ άποψη των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, σύμφωνα με την οποία δήθεν αποσπασματικές τροποποιήσεις της Νομοθεσίας για να καλύπτει διάφορες ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, στις οποίες περιλαμβάνονται και τα άτομα με αναπηρίες, κατέστησαν τον υφιστάμενο Νόμο δυσλειτουργικό και αναποτελεσματικό, είναι σκόπιμα παραπλανητική. Την ίδια ακριβώς πεποίθηση εκφράζουμε αναφορικά και με την αυθαίρετη θέση/διαπίστωση των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας που αναφέρεται γενικά και αόριστα σε «στρεβλώσεις και αγκυλώσεις» που ο υφιστάμενος Νόμος δημιουργεί, ο οποίος αποκλίνει, δήθεν, από το στόχο της κατοχύρωσης «σε κάθε άτομο/οικογένεια ενός ελάχιστου αξιοπρεπούς επιπέδου διαβίωσης, στη βάση κριτηρίων που αφορούν το εισόδημα, τον πλούτο, τη σύνθεση της οικογένειας και τυχόν εξειδικευμένες ανάγκες».

Αφενός, το γενικό και αόριστο της διαπίστωσης αντικειμενικά σημαίνει ότι για τις

οποιοσδήποτε «στρεβλώσεις» και «αγκυλώσεις» του Νόμου επιχειρείται να αποδοθεί μερίδιο ευθύνης στα ίδια τα άτομα με αναπηρίες που τις υφίστανται. Αφετέρου, η διαγραφή διαφόρων άρθρων και ειδικότερα των άρθρων 8 (ειδικές ανάγκες) και 9 (εισοδήματα τα οποία δεν υπολογίζονται) στο Μέρος (II) του υφιστάμενου Νόμου, όπως αυτή προτείνεται με το Προσχέδιο του νέου Νομοσχεδίου, σημαίνει ότι σε περίπτωση που γινόταν αποδεχτή, όχι μόνο δε θα υπηρετεί τον επικαλούμενο στόχο κατοχύρωσης ενός ελάχιστου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης αλλά πρακτικά θα τον υπονομεύει. Με πρόσχημα τις «στρεβλώσεις» και «αγκυλώσεις» του παρόντος Νόμου ή της εφαρμογής του γενικά, θα υπάρξει σοβαρό πισωγύρισμα σε βάρος των θεμελιωδών δικαιωμάτων χιλιάδων ατόμων με αναπηρίες και των οικογενειών τους.

Σημειώνεται με έμφαση ότι με βάση στοιχεία που λήφθηκαν από τις ίδιες τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας ο υφιστάμενος Νόμος και όσοι προηγήθηκαν του περί Δημοσίων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμου ενσωμάτωσαν από της πρώτης ψήφισης του πριν πενήντα και πλέον χρόνια, δηλαδή από την περίοδο της αποικιοκρατίας, θεσμοθετημένες διατάξεις που αφορούσαν ειδικά τα άτομα με αναπηρίες και τις οικογένειες τους. Οι όποιες τροποποιήσεις της Νομοθεσίας έγιναν τα τελευταία 25 χρόνια αποτελούσαν υλοποίηση διεθνών συμβατικών δεσμεύσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας ή/και εναρμόνιση της χώρας μας με σύγχρονες πρακτικές και αντιλήψεις για τα άτομα με αναπηρίες και τις οικογένειες τους, όπως είναι ζητήματα που αφορούν άτομα με νοητική υστέρηση, παιδιά με αναπηρίες και οι οικογένειες τους καθώς, επίσης, και ζητήματα άσκησης θεμελιωδών δικαιωμάτων «συμμετοχής και ενσωμάτωσης στην κοινωνία, προσβασιμότητας, του δικαιώματος στη ζωή, ανεξάρτητης διαβίωσης, σεβασμού για την κατοικία και την οικογένεια, ένταξης και αποκατάστασης, εκπαίδευσης, επαγγελματικής κατάρτισης και αποκατάστασης, επαρκούς βιοτικού επιπέδου και κοινωνικής προστασίας κ.α.». Όλες αυτές οι τροποποιήσεις/προσθήκες αποτέλεσαν αλλά και αρμοδίως επικοινωνήθηκαν ως σημαντικά βήματα προόδου· τα δε γενικά και αόριστα περί «αγκυλώσεων» και «στρεβλώσεων» αρνούνται και ακυρώνουν στην πράξη την πορεία δεκαετιών όπου θεσμοθετήθηκαν σημαντικές κατακτήσεις του κινήματος των ατόμων με αναπηρίες.

Απερίφραστα επισημαίνουμε ότι το προτεινόμενο Νομοσχέδιο και τα Σχέδια που αφορούν τα άτομα με αναπηρίες και υποβλήθηκαν στη Συνομοσπονδία μας από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, βρίσκονται σε πλήρη αντίθεση με το γράμμα και το πνεύμα της Σύμβασης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες. Το γεγονός αυτό προκαλεί βαθιά απογοήτευση και έντονη δυσαρέσκεια στις Οργανώσεις/Συνδέσμους των ατόμων με αναπηρίες και την ίδια τη Συνομοσπονδία μας, διότι με την κύρωση της συγκεκριμένης Σύμβασης θεωρήσαμε ότι οι Κύπριοι πολίτες έχουν, επιτέλους, στη διάθεσή τους ένα χρήσιμο και πολύ σημαντικό εργαλείο διεκδίκησης των αναφαίρετων δικαιωμάτων τους. Αρνούμαστε ακόμα και να διανοηθούμε ότι η ίδια η Κυπριακή Πολιτεία που πριν 16 μόλις μήνες κύρωσε τη Σύμβαση αυτή του ΟΗΕ, αξιώνει σήμερα από τη Συνομοσπονδία μας την αποδοχή της ακύρωσης θεμελιωδών δικαιωμάτων που καταγράφονται και προστατεύονται από τη Σύμβαση που η ίδια η χώρα μας έχει κυρώσει!

Η Κυπριακή Συνομοσπονδία Οργανώσεων Αναπήρων δεν μπορεί να αποδεχτεί τέτοια «αγκύλωση» και «στρέβλωση» της ίδιας της δημοκρατικής λογικής που οφείλει να διέπει μια σύγχρονη ευνομούμενη Πολιτεία και κοινωνία. Διότι, αν το Προσχέδιο του Νομοσχεδίου υιοθετηθεί ως προτείνεται, θα καταστρατηγηθεί βάνουσα ο βασικότερος σκοπός της Σύμβασης, που δεν είναι άλλος από την προαγωγή, προστασία και διασφάλιση της πλήρους και ισότιμης απόλαυσης όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών από όλα τα άτομα με αναπηρίες, και την προαγωγή του σεβασμού για την έμφυτη αξιοπρέπειά τους.

Κάποιες βασικές παρατηρήσεις επί του προτεινόμενου Νομοσχεδίου κρίνονται στο σημείο αυτό ως απαραίτητες: Μέσα από συγκεκριμένες προτεινόμενες διατάξεις η Κυπριακή πολιτεία δε φαίνεται να αναγνωρίζει τη διαφορετικότητα των ατόμων με αναπηρίες και την ανάγκη για προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των ατόμων με αναπηρίες, περιλαμβανομένων εκείνων που απαιτούν περισσότερο εντατική υποστήριξη (παρ. (θ) και (ι) του Προοιμίου της Σύμβασης). Υποτιμάται, επίσης, πλήρως και/ή αγνοείται το γεγονός ότι η πλειονότητα των ατόμων με αναπηρίες ζουν σε συνθήκες φτώχειας και η συνακόλουθη επιτακτική ανάγκη να αντιμετωπιστεί ο αρνητικός αντίκτυπος της φτώχειας στα άτομα με αναπηρίες (Παρ. (τ) του ίδιου Προοιμίου). Σε ότι αφορά τον υποχρεωτικά ενισχυτικό προστατευτικό χαρακτήρα των σχετικών με την οικογένεια πολιτικών (παρ. (ψ) του Προοιμίου), με το προτεινόμενο Νομοσχέδιο υπονομεύεται η αρχή ότι «η οικογένεια είναι η φυσική και θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας και δικαιούται προστασία από την κοινωνία και το κράτος και ότι τα άτομα με αναπηρίες και τα μέλη των οικογενειών τους θα πρέπει να λαμβάνουν την αναγκαία προστασία και βοήθεια καθιστώντας ικανές τις οικογένειες τους να συμβάλουν στην πλήρη και ισότιμη απόλαυση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες». Το ίδιο ακριβώς ισχύει και για τις περιγραφόμενες από τη Σύμβαση προδιαγραφές πολιτικών κοινωνικής ένταξης στην παρ. (ω) του Προοιμίου, σύμφωνα με τις οποίες «μία πλήρης και αναπόσπαστη Διεθνής Σύμβαση για προώθηση και προστασία των δικαιωμάτων και αξιοπρέπειας των ατόμων με αναπηρίες θα συμβάλει σημαντικά στην αποκατάσταση της έντονης κοινωνικής μειονεκτικής θέσης των ατόμων με αναπηρίες, και στην προώθηση της συμμετοχής τους στον κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό και πολιτιστικό χώρο με ίσες ευκαιρίες, και στις αναπτυσσόμενες και στις αναπτυγμένες χώρες». Με το προτεινόμενο Νομοσχέδιο, τέλος, καταργούνται διατάξεις τεράστιας σημασίας για τα άτομα με αναπηρίες, οι οποίες συμβάλουν για πολλά τώρα χρόνια στη διασφάλιση και προαγωγή της πραγμάτωσης του δικαιώματος των ατόμων με αναπηρίες για επαρκές βιοτικό επίπεδο για αυτά και τις οικογένειές τους, περιλαμβανομένων επαρκούς σίτισης, ένδυσης και κατοικίας, και για διαρκή βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης τους (άρθρο 28 - επαρκές βιοτικό επίπεδο και κοινωνική προστασία) της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες.

Δεδομένων των πιο πάνω, απευθύνουμε ως στοιχειώδες και αυτονόητο το αίτημα για τη συνέχιση ουσιαστικής διαβούλευσης με θέμα την αναβάθμιση του υφιστάμενου Νόμου, στη βάση της τήρησης από πλευράς Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και με αφετηρία τις δημόσια εκπεφρασμένες δεσμεύσεις της ίδιας της Υπουργού προς τις Οργανώσεις των ατόμων με αναπηρίες, ότι η Κυβέρνηση δεν προτίθεται να προχωρήσει σε οποιοσδήποτε περικοπές/υποβάθμιση των ωφελημάτων/επιδομάτων που παρέχονται σήμερα από το Κράτος στα άτομα με αναπηρίες και στις οικογένειες τους.

Κατά τη διαβούλευση οφείλουμε με επιμέλεια να υπηρετήσουμε την πιο πάνω αναγκαιότητα αναβάθμισης των υφιστάμενων διατάξεων του περί Δημόσιων Βοηθημάτων και Υπηρεσιών Νόμου που αφορούν τα ωφεληματικά δικαιώματα και τις υπηρεσίες για άτομα με αναπηρίες, με την ενσωμάτωση τους σε νέα ειδική Νομοθεσία, η οποία να συνάδει πλήρως με τις συμβατικές υποχρεώσεις της χώρας μας.

Εισηγούμαστε, συγκεκριμένα, όπως στη νέα ξεχωριστή και ειδική Νομοθεσία για τα άτομα με αναπηρίες περιληφθούν ανάμεσα σ' άλλα διατάξεις που να καλύπτουν τα ακόλουθα:

- Σαφή ορισμό της αναπηρίας και των ζητημάτων που σχετίζονται με αυτή, με τρόπο που να συνάδει με τις διατάξεις της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με αναπηρίες

- Την παραχώρηση αξιοπρεπούς επιδόματος για τα άτομα με αναπηρίες, με τρόπο ώστε να μη μειώνονται τα εισοδήματα των σημερινών ληπτών δημόσιου βοηθήματος ατόμων με αναπηρίες
- Τη συνέχιση της παραχώρησης των ειδικών επιδομάτων φροντίδας, ενοικίου, κατάρτισης, οδοιπορικών κλπ, που παρέχονται σήμερα στους λήπτες δημόσιου βοηθήματος
- Την παραχώρηση ειδικών χορηγημάτων που να καλύπτουν τις ειδικές ανάγκες ορισμένων κατηγοριών ατόμων με αναπηρίες που είναι σήμερα λήπτες δημόσιου βοηθήματος
- Τον καθορισμό κριτηρίων παροχής των εν λόγω επιδομάτων/χορηγημάτων με βάση το μοντέλο της δικαιωματικής προσέγγισης της αναπηρίας
- Την ενσωμάτωση διατάξεων για ενίσχυση υπηρεσιών πρώιμης παρέμβασης και οικονομικής, εκπαιδευτικής, επαγγελματικής και πολιτιστικής ένταξης των σημερινών ληπτών δημόσιου βοηθήματος στην κοινωνία.

Η ειδική αυτή Νομοθεσία θα πρέπει να υποβληθεί ταυτόχρονα με τον οποιοδήποτε άλλο Νόμο περί Δημοσίων Βοηθημάτων, που θα καταργεί ή τροποποιεί τον υφιστάμενο Νόμο.

Αποψη της ΚΥΣΟΑ και των Οργανώσεων μελών της είναι ότι η στοχευμένη συμπερίληψη σε νέα ειδική νομοθεσία των διατάξεων που αφορούν τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες αποτελεί την μόνη ικανή και αναγκαία συνθήκη, ώστε να αποφευχθεί η κοινωνική αναστάτωση των ασθενέστερων οικονομικά τάξεων ανάμεσα στα άτομα με αναπηρίες και η περαιτέρω έκθεσή τους σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Επιβάλλεται, επιπρόσθετα, να διασαφηνιστεί ότι το δικαίωμα στο δημόσιο βοήθημα είναι στρατηγικό και κρίσιμο, υπό την έννοια ότι αποτελεί την προϋπόθεση για πρόσβαση σε σωρεία θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων που είναι σήμερα λήπτες δημόσιου βοηθήματος, όπως είναι όλα τα παιδιά με αναπηρίες και οι οικογένειές τους, τα ενήλικα μονήρη άτομα με αναπηρίες είτε διαμένουν με μέλη της οικογένειάς τους είτε όχι, τα άτομα με βαριές αναπηρίες και τα άτομα με εισοδήματα που κυμαίνονται στο όριο της φτώχειας. Πρόκειται για τη δυνατότητα άσκησης από μέρους τους μιας σειράς θεμελιωδών δικαιωμάτων που σε αντίθετη περίπτωση, αν στερηθούν, δηλαδή, το δικαίωμα στο δημόσιο βοήθημα, στερούνται, ταυτόχρονα της δυνατότητας αυτής με άμεση ισχύ. Στα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνονται ενδεικτικά και τα ακόλουθα:

- Δικαίωμα σε δωρεάν, πλήρη και ασφαλή ιατροφαρμακευτική περίθαλψη
- Δικαίωμα σε δωρεάν τοποθέτηση κοχλιακών εμφυτευμάτων σε παιδιά με απώλεια ακοής
- Παροχή Τηλεπικοινωνιακών Διευκολύνσεων σε Άτομα με Αναπηρίες από τη CYTA
- Δικαίωμα σε Ειδική Οικιακή Διατίμηση από την Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου
- Δικαίωμα συμμετοχής στο Σχέδιο χορηγιών για τη βελτίωση κατοικίας προς στέγαση και φροντίδα φιλοξενουμένων ηλικιωμένων και αναπήρων προσώπων του Υπουργείου Εσωτερικών
- Δικαίωμα συμμετοχής στο Σχέδιο χορηγίας για βελτίωση των συνθηκών στέγασης του Υπουργείου Εσωτερικών
- Απαλλαγή από τα δίδακτρα στα τμήματα ξένων γλωσσών στα Κρατικά Ινστιτούτα Επιμόρφωσης και

- Παροχή διευκολύνσεων σε Πανεπιστήμια της Ελλάδας σε άτομα που κατέχουν πιστοποιητικό απορίας του Τμήματος Ευημερίας.

Το Κεντρικό Διοικητικό Συμβούλιο της ΚΥΣΟΑ εμμένει στην πάγια θέση της Συνομοσπονδίας μας ότι μια αληθινή, ουσιαστική διαβούλευση με στόχο την κατοχύρωση και προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες όπως ρητά ορίζονται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών που έχει κυρώσει η Κυπριακή Δημοκρατία, θα μας επιτρέψει να ξεδιπλώσουμε με ολοκληρωμένο και στρατηγικό τρόπο το πλαίσιο μίας σύγχρονης και δίκαιης κοινωνικής πολιτικής αποδεκτής από τις Οργανώσεις των ατόμων με αναπηρίες της Κύπρου, τα ίδια τα άτομα με αναπηρίες και τις οικογένειές τους.

Χριστάκης Νικολαΐδης
Πρόεδρος

Κωνσταντίνος Εφραίμ
Γεν. Γραμματέας

Λευκωσία, 21 Νοεμβρίου, 2012